

تاریخچه پیدایش بیمه

از: فواد وجدانی

تاریخچه پیدایش بیمه:

باتوجه به طبقه‌بندیهای مختلفی که دانشمندان رفتارشناس از نیازهای بشر عنوان کرده‌اند، نیاز به امنیت^{۱۲} از اهم آنهاست و وجود خطرات احتمالی و نسبی بودن امنیت در زندگی انسان مهمترین عامل پیدایی بیمه بوده است. انسانهای اولیه با خطرات بسیاری مواجه بودند و چون بعقل این رخدادهای واقف نبودند بروز این خطرات را ناشی از خشم خدایان دانسته و برای حفظ و رهایی خود سعی می‌نمودند از راه جادو و یا انجام تشریفات عجیب مذهبی خدایان را راضی نموده و قهر و خشمشان را فرو نشانند و درواقع انسانهای غیرتمدن بدینوسیله در برابر خطر و ناامنی احساس و تصور بیمه‌ای داشتند.^{۱۳}

بیمه به معنای واقعی امروزی ابتدا برای حمایت تجار در برابر خطرات کشتیرانی و دزدان دریائی بوجود آمد و تاریخ بیمه درواقع با بیمه دریائی توأم بوده و بقرون و اعصار بسیار دور برمیگردد. درابتدا بیمه نوعی شرطبندی و وام شباهت داشت و یا درواقع تلفیقی از آنها بود، بدین ترتیب که حدود سال ۱۳۴۷ میلادی در بین رومیها چنین مرسوم بود که اشخاصی در قالب پرداخت وام با تجار قرار می‌گذاشتند که اگر کشتی مالالتجاره آنها در

طول مسافت خود دچار سانحه‌ای شده و یا گرفتار دزدان دریائی گردیده و یا غرق شود تجار وام‌گیرنده از استرداد وام معاف گردند ولی هرگاه کشتی سالم به ساحل میرسید وام‌گیرنده متعهد بود علاوه بر اصل وام، مبلغی را بعنوان حق تضمین به وام‌دهنده پرداخت نماید و بدینگونه شکل اولیه بیمه پدید آمده و بمرور زمان روبه تکامل نهاده و بشکل امروزی در آمد و بتدریج رشته‌ها و انواع مختلف بیمه بوجود آمد.

اولین مقررات بیمه بعنوان یک رشته از فعالیتهای بازرگانی بین سالهای ۸۴-۱۴۲۶ در اسپانیا بوجود آمد، بدین ترتیب که قضات بارسلون مقررات مربوط به بیمه را وضع نمودند و منظور آنها از تنظیم و تصویب این مقررات این نبود که ضوابطی برای اجرای بیمه بوجود آورند بلکه قصدشان از اینکار، شناساندن بیمه بعنوان یک رشته بازرگانی و تشریح مزایای آن برای جامعه و جلوگیری از وقوع معاملات تقلبی بود، انتشار این مقررات باعث ثبات در بیمه کشتیرانی گردید.

گرچه بطور دقیق نمیتوان تاریخ شروع و تنظیم قراردادهای بیمه را تعیین نمود ولی تاریخ اشاره بفرمانهایی دارد که در مورد بیمه در شهر ونیز ایتالیا صادر شده است. از قرائن دیگری که پیدایش بیمه را در ایتالیا مسجل مینماید اینست

که بزبان ایتالیائی بقرارداد بیمه Polizza می‌گویند و این کلمه در کشورهای انگلوساکسون ازجمله انگلستان بصورت Policy متداول گردیده است.^{۱۴}

در قرن شانزدهم بیمه کشتیرانی توسعه یافته و در انگلستان چون بیمه‌گذاران اکثراً تجار بودند، لذا کسب بیمه و قراردادهای آن در دست عده‌ای دلال رسمی که به نمایندگی از طرف بازرگانان بخرید و فروش کالاهای بازرگانی اشتغال داشتند قرار گرفت و رسم چنین بود که قرارداد بیمه پس از تنظیم بوسیله محضر یا یک قاضی گواهی میشد. ابتدا تجار پیشنهادات خود را در تابلویی باطلاح بیمه‌گران می‌رساندند هر بیمه‌گری که مایل بقبول قسمتی از این خطرات بود نام خود را با تعیین سهم خود در پائین آن مینوشت و امضاء میکرد و بمرور شغل زیرنویسی و دلالتی بیمه تخصصی شد، زیرنویسان و دلالتان که منافعشان مشترک بود چون محلی برای تجمع نداشتند در قهوه‌خانه‌ها بدور هم جمع شده و اطلاعات خود در ارتباط با مسائل کشتیرانی خارجی را رد و بدل و تکمیل مینمودند. اولین قهوه‌خانه‌ای که اطلاعات کافی راجع به آن موجود است و هنوز نیز بصورت یکی از بزرگترین مؤسسات بیمه فعالیت مینماید، قهوه‌خانه شخصی بنام ادوارد لویدز است که در سال ۱۶۵۲ میلادی تأسیس

شد.^{۱۵} وی در سال ۱۶۹۱ قهوه‌خانه مستقلی در یکی از خیابانهای لندن اختیار کرده و بزودی مرکز بیمه‌های دریائی گردید.

قهوه‌خانه لویدز در تاریخ بیمه شهرت جهانی دارد و قدیمی‌ترین مرکز تجمع بازرگانان می‌باشد. صاحبان کشتی و بازرگانان چون قهوه‌خانه لویدز را محل مناسبی یافتند کار بیمه کشتیها را در آنجا انجام میدادند. آقای لویدز برای مشتریان خود اخبار و اطلاعات مورد نیاز را فراهم می‌آورد. در آزمون تعداد روزنامه‌ها چندان زیاد نبود که بازرگانان بتوانند اخبار مورد نیاز خود را کسب کنند خصوصاً که اخبار مستدرج در روزنامه‌های آلمان قابل اطمینان و استفاده نبود. لذا بازرگانان با حضور در قهوه‌خانه‌ها و تماس با بازرگانان و دلالان بیمه اخبار مورد نیاز خود را بدست می‌آوردند و بدین ترتیب قهوه‌خانه‌های مزبور از مراکز مهم ارتباطی در امر بیمه شده و قهوه‌خانه لویدز که از لحاظ انتقال اخبار دست اول شهرت خارق‌العاده‌ای کسب کرده بود در سال ۱۶۹۶ به انتشار روزنامه‌ای تحت عنوان «اخبار لویدز» که هفته‌ای سه بار، در یک صفحه منتشر میشد مبادرت ورزید. قهوه‌خانه لویدز از جمله قهوه‌خانه‌هایی بود که اغلب زیرنویسان در آن اجتماع کرده و بداد و ستد بازرگانی و امور بیمه‌ای مشغول میشدند و قهوه‌خانه لویدز را میتوان پایه‌گذار بزرگترین مؤسسات بیمه در جهان بحساب آورد.^{۱۶}

ادوارد لویدز در سال ۱۷۱۳ بدرود حیات گفت ولی خانواده او قهوه‌خانه و شغل بیمه‌گری او را تا به امروز ادامه دادند و آن قهوه‌خانه اکنون یکی از بزرگترین مؤسسات و بازار بیمه جهان تبدیل شده و تمام کارهای مربوط به بیمه‌گری توسط اعضاء و دلالان لویدز مستقلاً انجام میشود. بیمه‌گران لویدز شخصاً مسئول بیمه‌نامه‌های صادره از طرف لویدز بوده و مسئولیتهای آنان کاملاً نامحدود است. مؤسسه لویدز قسمتهای جداگانه‌ای برای امضاء قرارداد بیمه، تعیین حق بیمه و پرداخت خسارت دارد. لویدز همچنین مسئول ایستگاههای مخابره

علامات در کلیه راههای تجاری بین‌المللی است و در بسیاری از کشورها شعبه و در بنادر مهم جهان نماینده‌ای از جانب خود دارد و از فعالیت‌های مهم فعلی آن انتشار روزنامه Lioovds List و نشریات فنی دیگر است.^{۱۷}

تعریف بیمه:

قبل از ادامه مطلب و بلحاظ استقرار تعریف معینی از بیمه در اذهان خوانندگان محترم لازمست به ارائه تعریفی از بیمه مبادرت گردد: بیمه از واژه بیم بمعنای ترس گرفته شده که به آن «هاله» وصفی اضافه شده است. در هندوستان به بیمه «بیمه» گویند و کلمات بیمه و بیمه‌هم‌ریشه بوده و از زبان سانسکریت مشتق شده‌اند.^{۱۸}

به استناد ماده ۱ قانون بیمه مصوب اردیبهشت ۱۳۱۶ «بیمه عقدی است که بموجب آن یکطرف تعهد میکند در ازاء پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارات وارده به او را جبران نموده یا وجه معینی بپردازد. متعهد را بیمه‌گر،^{۱۹} طرف تعهد را بیمه‌گزار،^{۲۰} وجهی را که بیمه‌گزار به بیمه‌گر میپردازد حق بیمه^{۲۱} و آنچه را که بیمه میشود، موضوع بیمه^{۲۲} مینامند. ماده ۲ این قانون می‌گوید: «عقد بیمه و شرایط آن باید بموجب سند کتبی باشد و سند مزبور موسوم به بیمه‌نامه^{۲۳} خواهد بود.»

از این تعریفها استنباط میشود که بیمه‌نامه قرارداد (یا سندی) است که کلیه مقررات و شرایط لازم که طرفین ملزم بر رعایت آن میباشند در آن مشخص شده و وظایف طرفین قبل و بعد از بروز خطر و نحوه پرداخت حق بیمه و تأدیه خسارت را تعیین مینماید. ماده ۳ قانون بیمه مواردی که در بیمه‌نامه بطور صریح باید ذکر شوند را شرح ذیل تعیین نموده است:

۱- تاریخ انعقاد قرارداد

۲- اسم بیمه‌گر و بیمه‌گزار

۳- موضوع بیمه

۴- حادثه یا خطری که عقد بیمه بمناسبت

آن بعمل آمده است.

۵- ابتدا و انتهای بیمه

۶- حق بیمه

۷- میزان تعهد بیمه‌گر در صورت وقوع

حادثه

بیمه‌گر ممکن است شخص حقیقی یا حقوقی باشد و حق بیمه‌ای که بیمه‌گر از بیمه‌گزار دریافت می‌نماید. براساس قوانین احتمالات و محاسبات ریاضی و آمارهائست که مبنای حق بیمه هر قرارداد را تعیین می‌نماید و باید توجه داشت که حق بیمه در اعتبار بیمه‌نامه نقش بسیار مهمی دارد و تا زمانیکه حق بیمه توسط بیمه‌گزار پرداخت نگردد قرارداد بیمه برای بیمه‌گر لازم‌الاجرا نمیشد و بخودی خود باطل است. همچنین برای اینکه بیمه‌گر بتواند از عهده پرداخت خسارات وارده به بیمه‌گزار برآید قاعداً بایستی تعداد قابل توجهی بیمه‌گزار وجود داشته باشند تا بتوان با دریافت حق بیمه از آنها از عهده پرداخت خسارات احتمالی به عده کمتر برآمد و این اصل خود یکی از قوانین مهم بیمه است.

از نظر عموم بیمه بعمل یک شرکت اطلاق میشود که درازاء دریافت مبلغی تعهد میکند خسارات ناشیه از بعضی اتفاقات مانند آتش‌سوزی، حوادث، دزدی و فوت را جبران کند. تصور بیمه منتهی بیک بیمه‌نامه میگردد که برای جبران خطرهای متصوره خریداری و جزء اسناد خانوادگی نگاهداری میگردد و از لحاظ حقوقی بیمه قراردادیست بین دو شخص (حقیقی یا حقوقی) یکی بیمه‌گر و دیگری بیمه‌گزار که شخص اول تعهد میکند در قبال دریافت مبلغی بنام حق بیمه خسارات معین وارده به شخص دوم را جبران نماید.^{۲۴}

از لحاظ یک مؤسسه بازرگانی، بیمه برنامه‌ایست که بوسیله آن عده زیادی گرد هم اجتماع کرده و خسارات وارده در اثر حادثه را برای همدیگر جبران میکنند و باین ترتیب خسارات مزبور بین آنها سرشکن میشود. بعبارت دیگر مؤسسات بازرگانی در قبال پرداخت مبلغ ناچیزی (حق بیمه) خسارات وارده را بدیگران منتقل می‌کنند.

با توضیحات فوق چنین استنباط میگردد که در هر عمل بیمه‌ای همیشه عملیات بر پایه خطرات احتمالی یا ریسک، حق بیمه و جبران خسارات بنا نهاده میشود زیرا وجود خطرات احتمالی عامل اصلی انعقاد قرارداد بیمه و تعیین کننده حق بیمه پرداختی است و این حق بیمه نیز به سهم خود عامل مؤثری در تعیین مبلغ خسارات احتمالی بحساب می‌آید.^{۲۵}

طرز کار شرکتهای بیمه:

ممکن است این سوال برای خوانندگان محترم پیش آید که شرکتهای بیمه چگونه در مقابل اخذ مبلغ ناچیزی از بیمه‌گزاران قادر خواهند بود از عهده پرداخت خسارات هنگفت به آنان برآیند. عملیات شرکتهای بیمه مبتنی بر اصول و قوانینی است که طرز کار بیمه را بیان نموده و عامل اصلی موفقیت این مؤسسات بحساب می‌آید. این اصول و قوانین عبارتند از:

الف - قانون اجتماع تعداد زیاد (یا اعداد بزرگ)

ب - محاسبه احتمال وقوع خطر

ج - اصل طبقه‌بندی و انتخاب خطر

د - اصل تقسیم (تسهیم) خطر

الف - قانون اجتماع تعداد زیاد:

زندگی افراد انسانی همواره در معرض خطرات احتمالی زیادی قرار دارد و این خطرات، زیانها و خساراتی را بهمراه دارند که جبران آنها از توان مالی و پس‌انداز یکنفر به تنهایی ساخته نیست و فقط معدودی از افراد که از ثروت سرشاری برخوردارند قادرند قسمتی از این خسارات وارده را جبران نمایند.

راه حلی که بیمه برای جبران این زیانها و خسارات یافته، اینست که افراد را گرد هم آورده و با تجمع پس‌اندازهای فردی آنان در یک محل قادرست خسارات وارده به بعضی از افراد این اجتماع را براجتی پرداخت نماید و درواقع فقط بدین ترتیب است که شرکتهای بیمه میتوانند خسارات وارده به چند نفر را بین سایرین تقسیم و مستحیل نمایند. بنابراین

اجتماع افراد زیاد اولین شرط و قانون بیمه بحساب می‌آید.

ب - محاسبه احتمال وقوع خطر: اگر احتمال وقوع خطر درست باشد میتوان سهم هر یک از افراد اجتماع را در این مشارکت تعیین نمود. بنابراین محاسبه احتمال وقوع خطر بوسیله مؤسسات و شرکتهای بیمه دومین اصل فنی بیمه بحساب می‌آید.^{۲۶}

در بازیها شانس برد و باخت با قوانین احتمالات معلوم میشود. مثلاً شانس آمدن عدد پنج در یک طاس تخته نرد $\frac{1}{6}$ است (بدلیل اینکه هر یک از وجوه ششگانه طاس یکی از اعداد ۱ تا ۶ را نمایش میدهد و در هر بار طاس فقط یک عدد را نشان میدهد) یا احتمال آمدن هر یک از دوروی سکه $\frac{1}{2}$ است. بهمین ترتیب می‌توان احتمال رخداد حوادث معین را محاسبه نمود، بعنوان مثال در یک ناحیه مسکونی که ۱۰۰۰۰۰ خانه در آن واقع است اگر در عرض سال ۸ تاي آنها دچار حریق و آتش‌سوزی شوند در این صورت می‌توان گفت احتمال وقوع آتش‌سوزی هر خانه:

$$\frac{8}{100/000} = 0/00008 \text{ (یا } 8 \text{ درصد هزار) است.}$$

پس هر حادثه‌ای که در فواصلی از زمان و با شدت‌های مختلف واقع شود، احتمال وقوعش قابل اندازه‌گیریست، بکمک تجربه و علم آمار تواتر و شدت خطرات را میتوان پیش‌بینی و محاسبه نمود و هرچه آمار بدست آمده حاوی سالها و تعداد حوادث بیشتری باشد نتیجه حاصله به حقیقت نزدیکتر و باارزش‌تر است. بنابراین اساس علمی بیمه بر روی پیش‌بینی صحیح تعداد حوادث در آینده است. اینکه مثلاً از ۱۰۰/۰۰۰ خانه در چند تاي آنها در سال آینده آتش‌سوزی رخ خواهد داد میتواند مبنای صحیحی را برای محاسبه حق بیمه بدست دهد. پیش‌بینی آینده متکی بر مشاهدات و تجربیات گذشته است و هرچه مشاهدات و تجربیات گذشته بر تعداد بیشتری متکی و مبتنی باشد، پیش‌بینی آینده آسانتر بوده و به حقیقت مقرون‌تر است.

ج - اصل طبقه‌بندی و انتخاب خطر:

خطرها و ریسک‌های تجاری یکسان نبوده و لذا نرخ حق بیمه آنها با هم متفاوت است و شرکتهای بیمه خطرهای ناشی از حوادث مختلف را از هم متمایز نموده و حوادث را برحسب شدت و ضعف آنها طبقه‌بندی مینمایند. این طبقه‌بندی که برای تعیین نرخ حق بیمه لازمست و یکی از قوانین بیمه بحساب می‌آید انتخاب خطرها نام دارد. در مثال قبل همه خانه‌ها از لحاظ قیمت، موقعیت مکانی و مصالحی که در آنها بکار رفته (و در نتیجه مقاومت آنان در مقابل آتش) یکسان نیستند. بعضی از آنها از چوب و برخی با آهن و سیمان ساخته شده‌اند. بعضی در مجاورت پالایشگاهها یا انبارهای بتزین و یا کارخانه چوب‌بری یا مواد شیمیایی و برخی در محیط‌های امن‌تری واقع شده‌اند. پس لازمست آنها را از لحاظ احتمال و شدت خطرات وارده تفکیک و دسته‌بندی نمود: و فهرست‌وار برحسب موقعیت‌های مکانی و نوع مصالح کاربردی و سایر عوامل مؤثر در جداول معین برای پرداخت ضرایب مختلف خطر طبقه‌بندی نمود و از خانه‌های مختلف برحسب شرایط متفاوت آنها حق بیمه اخذ نمود و این اصل در مورد همه موضوعاتی که بیمه میشوند رعایت میگردد و شرکتهای بیمه بوسیله افزایش نرخ و یا فرانشیز خسارات وارده را کاهش داده و در نتیجه خطرهای بد را نیز تضمین میکند.^{۲۷}

تعریف فرانشیز: همانطور که فوقاً اشاره

شد شرکتهای بیمه بلحاظ احتمال و شدت خطرات، نرخ بیمه خود را افزایش میدهند. راه دیگری که در مورد خطرهای بد وجود دارد استفاده از فرانشیز است و آن درصد (یا مبلغ) معینی از خسارات است که بیمه‌گر خود را از پرداخت آن معاف مینماید. بنابراین فرانشیز را میتوان معافیت از جبران قسمتی از خسارات وارده توصیف نمود، بدین‌ترتیب که شرکتهای بیمه خطر وارده را از مبلغی به بالا جبران نموده و کمتر از آن بعهد خود بیمه‌گزار است، حداقل مبلغ مذکور که معافیت از جبران

خسارت تلقی میشود همان فرانشیز است. بعنوان مثال اگر خسارات وارده بیک کالای بیمه شده ۱۰۰/۰۰۰ ریال باشد و شرکت بیمه با توجه به احتمال وقوع خطر در قرارداد بیمه معادل ۱۲٪ فرانشیز در نظر گرفته باشد. بنابراین شرکت بیمه از پرداخت ۱۲۰۰۰ ریال اول (۱۲۰۰۰ = ۱۰۰۰۰۰۰ x ۱۲٪) معاف بوده و فقط نسبت به ۸۸/۰۰۰ ریال بقیه تأمین خسارت مینماید.

د - اصل تقسیم (تسهیم) خطر: دیدیم که در عملیات بیمه، با جمع آوری عده زیادی بنام بیمه گزاران و پیش بینی احتمال و شدت وقوع خطر، میتوان خسارات وارده را بین بیمه گزاران سرشکن نمود و براساس قانون تعداد زیاد که اصطلاحاً به آن قانون متوسط هم میگویند بیمه گران ضمن گردآوری تعداد زیادی بیمه گزار و با استفاده از حساب احتمالات تعداد حوادثی که در آینده اتفاق خواهد افتاد را پیش بینی مینمایند و بدینوسیله احتمال وقوع خطر را محاسبه نموده و با کمک این دو اصل سهمیه یا حق بیمه هر یک، از بیمه گزاران را مشخص میکنند یعنی بدینوسیله کل خسارات وارده را حساب کرده و بین بیمه گزاران تسهیم مینمایند.

سهمیه ای که به این ترتیب بدست می آید بمراتب از قدرت پس انداز هر فرد کمتر بوده و کاملاً او را در مقابل خطرات مشکوک در امان قرار میدهد. برای روشن شدن موضوع در مثال قبلی احتمال وقوع آتش سوزی هر خانه ۰/۰۰۰۰۸ بود اگر ارزش هر خانه بطور متوسط ۱۰۰ میلیون ریال فرض شود، حق بیمه هر خانه:

$100000000 \times 0/00008 = 8000$
ریال میگردد. بعبارت دیگر اگر بیمه گر ۱۰۰/۰۰۰ تا از این نوع خانه ها را بیمه کند و از هر بیمه گزار ۸۰۰۰ ریال بعنوان حق بیمه دریافت نماید جمع وصولی او:

$100/000 \times 8000 = 800/000/000$
ریال خواهد گشت. تعداد خانه هایی که در این ۱۰۰/۰۰۰ خانه با توجه به احتمال قبلی ممکن

قهوه خانه لویدوز در تاریخ بیمه شهرت جهانی دارد و قدیمی ترین مرکز تجمع بازرگانان می باشد. صاحبان گشتی و بازرگانان چون قهوه خانه لویدوز را محل مناسبی یافتند، کار بیمه گشتی ها را در آنجا انجام می دادند.

است دچار حریق شوند:

$$100/000 \times 0/00008 = 8$$

خانه است و جمع خساراتی که در نتیجه آتش سوزی توسط بیمه گر بایستی پرداخت شود:

$$8 \times 100/000/000 = 800/000/000$$

ریال است یعنی بیمه گر معادل مبلغی که حق بیمه گرفته بهمان میزان نیز خسارت پرداخته است. مبلغ ۸۰۰۰ ریال حق بیمه آتش سوزی که در این مثال بدست آمد اصطلاحاً حق بیمه خالص میگویند و شرکت بیمه با دریافت این مقدار حق بیمه نه نفع برده و نه ضرر کرده و این حداقل مبلغی است که هر بیمه گزار بایستی بپردازد تا با توجه به قانون اعداد زیاد بیمه گر بتواند با مجموع حق بیمه های دریافتی کل خسارات وارده با توجه به احتمال وقوع آنها را بپوشاند. ولی در عمل شرکتهای بیمه مبلغ بیشتری را از هر بیمه گزار دریافت مینمایند که از محل آن بتوانند هم خسارات وارده را بپوشانند و هم هزینه های جاری اداری خود را تأمین نمایند و در عین حال با توجه به اینکه شرکتهای بیمه معمولاً مؤسسات بازرگانی و تجاری هستند که بقصد کسب سود و منفعت تأسیس شده اند سود عادلانه ای را که شرکت از عملیات خود انتظار دارد بایستی از بیمه گزاران دریافت نماید، به مجموع این مبالغ که معمولاً در قراردادهای بیمه بصورت یک عدد قید شده و از بیمه گزار

دریافت میشود، اصطلاحاً حق بیمه تجاری میگویند:

هزینه های اداری و جانبی + حق بیمه خالص = حق بیمه تجاری + سود عادلانه بیمه گر
ملاحظه می شود که عملیات بیمه برای شرکت های بیمه یک شرط بندی ساده منتهی به بُرد و باخت نیست، بلکه کاملاً مبتنی بر محاسبات ریاضی و استفاده از قوانین احتمالات و متکی بر آمار و گزارشات حوادث است و شرکتهای بیمه حق بیمه خود را طوری محاسبه و وصول میکنند که با آن بتوانند خسارات وارده را جبران نموده و هزینه های متعلقه را بپوشانند و همیشه بین دریافتیها و پرداختیهای بیمه گران تعادل مالی برقرار بوده و سود کاملاً مناسبی نیز عاید آنها میگردد.

انجام محاسبات بیمه ای امروزه کاری کاملاً تخصصی و فنی بحساب می آید و شرکتهای بیمه برای انجام محاسبات مربوط به بیمه اداره مخصوصی را بنام آکتواریا در تشکیلات خود پیش بینی نموده و متخصصین این فن را اصطلاحاً آکوئر مینامند.^{۲۹}

نقش بیمه در توسعه اقتصادی:

همانطور که ملاحظه شد بیمه در تأمین و ایجاد محیط مطمئن برای فعالیتهای بازرگانی نقش بسیار مهمی را ایفا میکند و بر شهامت کسانی که قصد سرمایه گذاری در زمینه های بازرگانی، صنعتی و کشاورزی دارند میافزاید و

وجود خطرات احتمالی و نسبی بودن امنیت در زندگی انسان، مهمترین عامل پیدایی بیمه بوده است.

بیمه به معنای امر روزی ابتدا برای حمایت تجار در برابر خطرات گشتی رانی و دزدان دریایی بوجود آمد.

نفوذ و تأثیر فراوانی در پیشبرد فعالیتهای اقتصادی و مبادلات بازرگانی بین‌المللی داشته و اهمیت خود را به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی به اثبات رسانیده است.

یکی از اثرات بسیار مهم بیمه جمع‌آوری پس‌اندازهای اندک و تبدیل آنها به سرمایه‌های هنگفت و در نتیجه مشارکت در سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی مورد لزوم برای سرمایه‌گذارهای بزرگ اقتصاد است. شرکتهای بیمه از محل مابه‌التفاوت حق بیمه‌های دریافتی و خسارات پرداختی سرمایه‌های کلانی را فراهم آورده و بصورت یکی از مهمترین منابع تأمین‌کننده اعتبار و سرمایه در اقتصاد جامعه بفعالیتهای میردازند و زمینه مناسبی را برای توسعه اقتصادی جامعه و در نتیجه تأمین مایحتاج مردم فراهم می‌آورند. همچنین بیمه نقش بسیار مهمی در اعمال سیاستهای تأمین اجتماعی و اصلاح مبانی و ساختار اجتماع ایفا می‌نمایند، بطوریکه امروزه به بیمه صرفاً بعنوان یک عمل تجاری و انتفاعی ساده نمی‌نگرند بلکه منظور از آن ایجاد محیط امن تجاری و فراهم آوردن تسهیلات لازم برای اعمال سیاستهای بازرگانی داخلی و خارجی و در نتیجه رونق و توسعه اقتصادی و پیشرفت و تعالی جامعه است. بطور خلاصه نقش بیمه را در توسعه اقتصادی بشرح ذیل میتوان طبقه‌بندی نمود:^۳

الف - حفظ و افزایش ثروت و

درآمد ملی: دارائی و سرمایه‌های متعلق بمردم و دولت پشتوانه ثروت ملی است و بیمه با ضمانت این دارائیها در مقابل خطرات باعث حفظ و افزایش ثروت ملی شده و با بکارانداختن سرمایه شرکتهای بیمه و ایجاد اشتغال، درآمد ملی نیز افزایش می‌یابد.

ب - ایجاد محیط امن و تأمین و تضمین امور سرمایه‌گذاری: همانطور که قبلاً نیز یادآوری شد بیمه با تضمین جبران و پرداخت خسارات ناشی از خطرات احتمالی شرایط لازم جهت تشویق سرمایه‌گذاران در امور تولیدی و تجاری را بوجود آورده و باعث میشود که سرمایه‌گذاران با خیال راحت در امور

تولیدی و بازرگانی فعالیت نموده و بدینترتیب واحدهای عظیم اقتصادی بوجود آید.

ج - توسعه سرمایه‌گذاری و تأمین

منابع اعتباری: شرکتهای بیمه قبل از پرداخت خسارت، حق بیمه خود را از بیمه‌گزاران دریافت مینمایند و باتوجه به تعداد بیمه‌گزاران، وجوه جمع‌آوری شده مبلغ قابل توجهی را تشکیل میدهد که این مبلغ بعلاوه سرمایه‌های شرکتهای بیمه منبع مؤثر و غنی برای تأمین منابع مالی و اعتباری مورد نیاز بخشهای کشاورزی، تولیدی، صنعت و تجارت و نیز مشارکت شرکتهای بیمه در این فعالیتهارا فراهم می‌آورد.

د - ارتقاء سطح زندگی و ایجاد اشتغال: انجام عملیات بیمه مستلزم ایجاد تشکیلات و نظام اداری خاص خود است که در آن بیمه‌گران بهمراه نمایندگان و دلانان و کارکنان بانجام امور بیمه‌ای مشغول شده و اشتغال بکار عده زیادی حاصل شده و با تضمین و دلگرمیهاییکه بیمه به سرمایه‌گذاران میدهند رونق و توسعه سرمایه‌گذاری را فراهم نموده و ایجاد و توسعه دستگاههای تولیدی و واحدهای اقتصادی جدید باعث رفع حوائج مردم و ارتقاء سطح زندگی اجتماعی میشود.

ه - ایجاد درآمدهای ارزی: باتوجه

به نقش و اهمیت بیمه در مبادلات بازرگانی بین‌المللی، شرکتهای معتبر بیمه عامل مؤثری در واردات ارز به کشور خود بحساب می‌آیند، زیرا مشارکت اینگونه موسسات بیمه‌ای معتبر در امور بیمه‌ای سایر کشورها چه بطور مستقیم و چه بصورت بیمه‌های اتکائی و قبول ریسک و خطرات مربوطه، باعث میشود که همه‌ساله رقم قابل توجهی ارز بعنوان حق بیمه به کشورهای مزبور وارد گردد و درعین حال مقدار زیادی ارز نیز از کشورهای طرف قرارداد صادر میگردد.

1) Insurance Companies.

۲) محمد ولی جوهریان، بیمه برای همه و بزبان همه

(تهران: چاپ بیمه ایران، چاپ دوم ۱۳۵۰)، صفحه ۱۳.

۳) سلاحی عزیز و عباس تکیه، کلیات بازرگانی (تهران: انتشارات مدرسه عالی بازرگانی، مهرماه ۱۳۵۱)، صفحه ۴۴.

۴) همان منبع: ص ۴۶.

۵) همان منبع: ص ۴۷.

۶) امیرحسین نخعی، بیمه و نقش آن در توسعه اقتصادی (تهران: موسسه عالی حسابداری، ۱۳۴۶)، جلد اول، صفحه ۶۸.

۷) عزیز سلاحی و عباس تکیه، همان کتاب، ص ۶۳. 8) Moral and Psychological Risks.

۹) امیرحسین نخعی، همان کتاب، ص ۷۵.

۱۰) عزیزسلاحی و عباس تکیه، همان کتاب، ص ۴۸.

۱۱) همان منبع: ص ۵۱.

12) Safety Need.

۱۳) محمدولی جوهریان، همان کتاب، ص ۱.

۱۴) امیرحسین نخعی، همان کتاب، ص ۵.

15) Wright c, and Faylo E. , A History of Lloyds (London: Macmillan and Co., Ltd., 1928) P. 35.

۱۶) امیرحسین نخعی، همان کتاب، ص ۹.

۱۷) رضا مهربان، مدیریت سفارشات خارجی (تهران: انتشارات نشر البرز، چاپ پنجم، ۱۳۶۸)

۱۸) عبدالرحمان پارسا تویسرکانی، «سخنی چند درباره‌ی واژه بیمه، مجله بیمه، شماره دهم دوره سوم بهمن ماه ۱۳۴۴.

19) Insurance

20) Insured, Beneficiary

21) Premium

22) Assured

23) Insurance Contract

۲۴) محمدولی جوهریان، همان کتاب، ص ۸.

۲۵) عزیز سلاحی و عباس تکیه، همان کتاب، ص .

۲۶) محمدولی جوهریان، همان کتاب، ص ۱۰.

۲۷) همان منبع: ص ۱۴.

۲۸) نشریه مرکز آمار ایران

۲۹) محمدولی جوهریان، همان کتاب، ص ۱۲.

۳۰) عزیز سلاحی و عباس تکیه، همان کتاب، ص .